

Aan het einde van het tuinpad

verhalen van

Liz Fenwick, Kristin Hannah,
Victoria Hislop, Debbie Macomber,
Charlotte de Monchy en Santa Montefiore

ISBN 978-90-225-7620-5
ISBN 978-94-023-0559-3 (e-boek)
NUR 303

Vertaling: Margareth Barten (*Fenwick*); Linda Broeder (*Macomber*);
Monique Eggermont (*Hannah, Hislop*); Els Franci-Ekeler (*Montefiore*).
Omslagontwerp: Johannes Wiebel | punchdesign, München
Omslagbeeld: © Shutterstock
Zetwerk: Mat-Zet bv, Soest

The Glass Case © 2011 Kristin Hannah, c/o Jane Rotrosen Agency.
All rights reserved.
Aggie's Ashes © 2012 Liz Fenwick, c/o Blake Friedman.
The Last Dance © 2014 Victoria Hislop, ook opgenomen in *The Last Dance
& Other Stories*.
When First They Met © 2012 Debbie Macomber. All rights reserved.
Lessons in Love © 2012 Santa Montefiore.
Feline © 2015 Charlotte de Monchy.
Nederlandse vertaling © 2015 Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaan-
de schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

De glazen kast <i>door Kristin Hannah</i>	7
Aggie <i>door Liz Fenwick</i>	38
De laatste dans <i>door Victoria Hislop</i>	44
Hun eerste ontmoeting <i>door Debbie Macomber</i>	58
Liefdeslessen <i>door Santa Montefiore</i>	84
Feline <i>door Charlotte de Monchy</i>	97

DE GLAZEN KAST

door Kristin Hannah

Net als veel andere jonge moeders ben ik overwerkt, word ik onderbetaald, en heb ik ernstig behoefte aan een make-upinterventie. Elke keer dat ik in de gebarsten spiegel boven de wastafel in de badkamer kijk – wat ik zoveel mogelijk probeer te beperken, net zoals ik zelf taartdeeg maken probeer te beperken – hoor ik mijn moeder zeggen: *Ach, April, je zou er zo beeldig uit kunnen zien als je wat meer tijd aan jezelf besteedde.*

Het is jammer dat ik alleen dan mijn moeders stem hoor, en het is ook niet eerlijk. Zelfs in het smalle ziekenhuisbed dat naar stijfsel en wanhoop rook, heeft ze tot het laatst van me gehouden.

Ik weet nog hoe ze mijn hand greep, haar knokkels benig en blauw geaderd, en bedroevend doorzichtig voor een vrouw van tweeënveertig. Ze had naar mijn dikke, zwangere buik gekeken en begon toen te huilen. ‘Ik had alleen nog even het handje

van je baby willen vasthouden,' had ze haperend gefluisterd. 'Is dat zelfs te veel gevraagd?'

Het enige wat ik kon doen was een zakdoekje pakken en haar tranen drogen. We wisten allebei dat ze zou sterven in een steriele witte kamer, ergens in de zuidoosthoek van een hoog, betonnen gebouw, mijlenver van onze eigen stad. Dat ze mijn baby nooit in haar armen zou houden.

Ik was zeventien. Jong en naïef. Ik wist niet hoe erg ik haar nog zou gaan missen. Zoals die vreselijke avond dat mijn melk toeschoot... of tijdens nachtvoedingen... verjaarspartijtjes... bezoeken van de tandenfee. Ik wist toen niet dat elke feestelijke gebeurtenis in mijn leven een schaduw van verlies zou werpen. Maar zij wist dat wel.

Misschien is het maar beter dat ik me haar gefoeter herinner. Ook al is ze al jaren geleden overleden, de andere herinneringen zijn me nog steeds heel dierbaar.

Bovendien zie ik er echt wel mooi uit, op een ik-ben-te-jong-zwanger-geworden-en-heb-nooit-kunnen-bewijzen-wat-ik-allemaal-kan-manier.

Het kwam eigenlijk door de stad waarin ik ben opgegroeid. Dat besef ik nu. Als ik was opgegroeid in Bridgeport, Connecticut, of in New York City, als enige dochter van twee Nobelprijs-winnende wetenschappers, zou mijn leven nu beslist heel anders

zijn. Ik zou er op m'n zevenentwintigste mooi en fris en zelfverzekerd uitzien, in plaats van vermoeid en oud voor mijn leeftijd. Dat had mijn moeder me toe gewenst. De weg die ik níet insloeg.

Ik groeide op in Mocipsee, Washington. Het was – is – een stad als miljoenen andere steden in Amerika. Met 4320 inwoners. Voor het merendeel melkveehouders. Elk voorjaar stroomt de rivier over in het dal en in het avondnieuws zijn erbarmelijke, hartverscheurende beelden te zien van tandeloze mannen die gestrande dieren redden. Zandzakken vullen is in de natste maanden van het jaar na school een normale bezigheid.

Op de middelbare school in Mocipsee is *football* het belangrijkste wat er is. In 1986 werden we bijna kampioen van de staat Washington, en de stad was helemaal door het dolle, ook al hadden we verloren: de winkels gingen dicht en er werd op straat gefeest om te vieren hoe dichtbij we geweest waren.

Die avond leerde ik Ryan kennen. Ik wist natuurlijk wel wie hij was. In een stad waar football wordt aanbeden, is de quarterback een god. Maar jongens als Ryan praatten niet met meisjes als ik.

We waren op het weiland van de Kupacheks – de standaardplek voor een feest in de stad. Honderd dronken tieners stonden rond een handjevol zilverkleurige biervaten. Iemand had een transistorradio

meegebracht. Muziek doorkliefde de avond, blikkerig en krasserig, het ene liedje na het andere.

Ik kon mijn ogen niet geloven toen ik Ryan op me af zag komen. ‘Hoi,’ zei hij. ‘Jij bent toch April Palmer?’

Nog voordat ik mijn mond opendeed wist ik al dat ik iets ongelooflijk stoms zou zeggen. Wat ik zei – precies zo – was: ‘Uh-mm.’

Dat was het enige wat ik eruit kon krijgen. Ik huiverde inwendig en verwachtte dat hij me zou uitlachen en zou weglopen; maar hij bleef daar maar staan, met zijn ene hand in zijn zij en in de andere hand een leeg plastic glas, en zijn blauwe ogen op mijn gezicht gericht. Ik bood aan zijn glas bij te vullen – ik had er alles voor over om deze ontmoeting langer te laten duren.

‘Ik drink niet,’ zei hij. ‘Als ik prof wil worden, moet ik in topvorm blijven.’

Ik herinner me dat ik hem in shock aankeek. Een doel voor de toekomst! Niemand in Mocipsee dacht na over zijn leven na school. Niemand ging naar de universiteit. Een baan op de cosmetica-afdeling van Nordstrom was het mooiste wat we ons konden voorstellen. De meeste mannen in de stad droegen hun sportjack tot ze ver in de vijftig waren, en in de kroeg was er altijd een discussie gaande over een footballwedstrijd van vijftien jaar geleden.

Natuurlijk werd ik ter plekke verliefd op Ryan. Dat was op zich niet echt vermeldenswaardig. Het verbazingwekkende was dat hij ook verliefd werd op mij. Vanaf dat moment waren we onafscheidelijk. Het was slechts een kwestie van tijd (die in nanoseconden weergegeven kon worden) voordat we de liefde bedreven op de achterbank van zijn oude Ford Fairlane.

Ik was zeventien toen ik zwanger raakte. In het eerste semester van mijn laatste schooljaar. Het was niet heel ongewoon dat een meisje van mijn leeftijd zwanger werd. Mijn vriendinnen waren er niet van onder de indruk. Lachend en gniffelend ontwierpen we kinderkamers, met plattegrond erbij. Bij het vak Huishoudkunde zochten we patronen voor babykleertjes op en vroegen we wat baby's te eten kregen. We tekenden een piepklein meisje met roze wangetjes, en met het zwarte haar van mij en de blauwe ogen van Ryan.

Nu zie ik natuurlijk hoe triest dat was, die vertekende waarheid van meisjes die waren opgegroeid in de regenschaduw van de vrouwenbeweging en die toch Mrs Cleaver uit de soap *Leave it to Beaver* als rolmodel beschouwden. We vroegen heel weinig voor onszelf, en de meesten van ons kregen precies waar we om gevraagd hadden. Gek, hoe dat werkt.

Met de jongens was het al niet veel beter gesteld.

De spelers van het footballteam schaarden zich om Ryan en sloegen de ‘kanjer’ op zijn schouder. Alsof een tienermeisje bezwangeren hetzelfde was als een touchdown scoren.

De eerste keer dat ik echt nadacht over wat een zwangerschap inhield was toen ik het aan mijn moeder vertelde. Ik weet nog heel goed hoe ik me die avond voelde, vervuld van trots en angst. Toen ik in Ryans hand kneep, voelde die klam, waardoor ik wist dat hij net zo zenuwachtig was.

‘Mevrouw Palmer?’ zei Ryan zacht toen de tafel was afgeruimd. Hij stond naast de haard met zijn handen in de zakken van zijn spijkerbroek. Hij ging van zijn ene voet op de andere staan en wiegde op het linoleum heen en weer als een houten bootje op een woelige zee.

Mijn moeder kwam de keuken uit en keek naar ons. Ik vraag me nu, na al die tijd, af of ze mijn vader op dat moment miste, of ze niet een hand had willen pakken, maar het was toen al jaren geleden dat mijn vader ons had opgezocht.

Ik ging naast Ryan staan. ‘We moeten je iets vertellen.’ Ik besepte niet dat ik mijn hand op mijn buik had gelegd, dat ik zachtjes over het versleten flanel van mijn shirt aaide.

Mijn moeder zag het. Het deed me pijn toen die stille, zilverachtige tranen over haar wangen biggel-

den. ‘O, April...’ verzuchtte ze terwijl ze naar haar verweerde handen keek. ‘Ik had je zoveel meer toegewenst.’

Die woorden had ik al vaak gehoord. Mijn moeder had het er zo vaak over wat ze me allemaal toewenste. Ze zei dat ik alles kon worden: astronaut, hartchirurg, balletdanseres.

Ik vroeg me altijd af waar mijn moeder die grootse dromen vandaan had. Ze was opgegroeid in Mopipsee, als derde dochter van vijf kinderen.

Ze was op haar zestiende zwanger geworden, van school gegaan en getrouwd. Op haar twintigste was ze een gescheiden vrouw die twee kleine kinderen moest grootbrengen met het salaris van een werkster. Toen ik jong was gingen we soms naar opa Joe, en mam wees dan altijd naar het kleine, witte, houten huis en zei: ‘Daarom ga jij studeren, April, zodat je niet dertig jaar lang zo’n huis hoeft te huren om daarna zonder een rooie cent te sterven.’

Nu ik zelf moeder ben, begrijp ik dat. Soms word ik midden in de nacht wakker, badend in het zweet. Op het stille moment voordat ik Ryans hand onder de dekens pak, vraag ik me af of ik dromen in het hart en het hoofd van mijn kinderen heb gezaaid. Ik vraag me af of zij geloven dat ze alles kunnen worden wat ze willen.

‘Ik zal voor haar zorgen, mevrouw Palmer,’ had

Ryan met haperende stem gezegd, en ik wist dat mijn moeders tranen hem ook bang maakten.

Mijn moeder keek eindeloos lang de andere kant op en toen, toen mijn angst een levend, ademend wezen werd dat over mijn huid omhoog en omlaag schoot, droogde ze haar tranen. ‘Nou,’ zei ze, met een dappere poging tot een glimlach, ‘ik geloof dat er werk aan de winkel is. Laten we beginnen.’

Toen wisten we nog niet dat de bruiloft die ze voor ogen had er nooit zou komen, dat ik niet begeleid door acht vriendinnen in roze zijden jurkjes een kerk vol bloemen in zou lopen. We wisten toen nog niet dat mijn moeder geen twee maanden meer te leven had.

Na de diagnose deed de bruiloft er niet meer toe. Ryan en ik trouwden in de kleine anglicaanse kerk in Front Street, een haastige aangelegenheid met alleen naaste familie. Mijn moeder was toen al heel zwak. Mijn broer en ik hadden al het sombere, zwarte uiterlijk van weeskinderen.

We kwamen er snel achter dat het leven anders was dan we hadden gedacht. De beste quarterback in de geschiedenis van Mocipsee was lang niet goed genoeg voor de grote clubs. Er kwam geen contract van een professionele club – waren we echt zo naïef geweest? – maar wel een studietoelage voor een hogere beroepsopleiding in de buurt. Ryan studeerde

bedrijfskunde en is nu districtsmanager op de afdeling huishoudelijke apparatuur van Wal-Mart. We hebben een goed leven opgebouwd, Ryan en ik. Misschien niet wat we verwachtten, maar welk zaad kan groeien in de ondiepe aarde van zoveel teleurstellingen?

Soms zie ik in zijn ogen verdriet om zijn vervlogen jongensdromen. Hij toont het stilletjes in een moment van bespiegeling op een zondagmiddag wanneer de Seahawks op tv zijn. Maar ik zie het. Ik weet het. En ik heb met hem te doen.

O jawel, hij houdt van mij en ik van hem, maar toch, heel af en toe staan we onszelf een blik toe in de donkere kamers van hoe het geweest had kunnen zijn. We proberen weg te kijken, maar dat lukt niet snel genoeg. Ryan ziet zichzelf in Joe Montana en vraagt zich heimelijk af of hij niet beter zijn best had moeten doen.

En ik... tja, als ik in die onverlichte kamers kijk, zie ik de schaduw van een vrouw die nooit heeft bestaan. De vrouw zoals mijn moeder die had gewenst. Nu ik de dertig nader, voel ik me een beetje onaf, alsof ik nog bewerkt moet worden.

Ik heb in vijf jaar drie kinderen gekregen. Nummer een en twee waren ongelukjes en daarna dacht ik: kan mij het verdommen. Mijn tietten zagen er toch al uit als luchtgrondraketten, en ik wist niet

meer hoe het voelde om geen voeding te geven. We verhuisden naar een aardige prefabwoning in een bosrijke omgeving vlak bij school, en in een vlaag van onvolwassenheid gaven we al onze kinderen een naam met een 'B'. Bonnie, Bill en Brad.

We hielden het bij drie – uit angst dat de volgende Beethoven zou gaan heten.

Terugkijkend wil ik natuurlijk dat ik er beter over had nagedacht. Onze achternaam is Bannerman, per slot van rekening. Maar we waren jong...

De oudste, Bonnie, is tien en begint me al hoofdbreken te kosten. Een dezer dagen komt ze met vragen over menstruatie en jongens en dingen waar ik de eerstvolgende tien jaar nog helemaal niet aan wil denken. Billy is acht, een kleine atleet die dezelfde dromen begint te koesteren die zijn vader had, en Brad, mijn jongste, zit sinds drie weken op school.

De tijd gaat te snel.

Dat is het advies dat mijn moeder me had moeten geven toen ze in het ziekenhuis lag. In plaats van vage, onbegrijpelijke toespelingen als 'Wees voorzichtig met wat je wenst,' had ze moeten zeggen dat de tijd wegglijdt van een helling met losliggend schalie en daarbij alles met zich meesleurt: dromen, kansen, verwachtingen. En je jeugd. Die gaat het snelst.

Ik voel me niet meer jong. Soms, als ik langs de

foto van mijn moeder loop die aan de muur in de speelkamer hangt, blijf ik staan. Ik kijk naar haar gezicht en vraag me af hoe ze er nu uitgezien zou hebben, na al die jaren. Zou ze nog steeds haar haar blond verven in de kleur die het vroeger had, of zou ze zich aan het grijs hebben overgegeven? Zou ze nog steeds die grappige roze tennisschoenen dragen, met die witte veters waar hartjes en bloemetjes op stonden?

Haar blauwe ogen kijken terug, met daarin de herinneringen uit mijn leven. Ik weet nog dat ze haar in laagjes geknipte haar altijd in een dunne paardenstaart droeg, vastgebonden met een pluizig paars bandje; ik weet nog dat ze altijd het paarse keramiekhartje om haar hals droeg dat ik in groep 6 voor haar had gemaakt. Een groot, scheef hart met een duimafdruk in het midden. Ze droeg het jarenlang tot ze het op een zomermiddag tijdens het tui-nieren kwijtraakte. Ze heeft die ketting een tijdlang gemist. Toentertijd vond ik dat mal, dat je een lelijke ketting miste, maar nu begrijp ik het. De tijd gaat te snel.

‘Je duimpje was nog maar zo klein,’ zei ze op een keer toen ze uit gewoonte naar het ontbrekende kleinood greep. ‘Hoe weet ik nu later nog hoe klein je was?’

‘Ha mam,’ zeg ik zachtjes, en ik raak het koele glas

van de lijst aan. Ik luister niet meer of ik haar stem van gene zijde kan horen – de tijd dat ik dat in mijn naïviteit hoopte is verdwenen. In plaats daarvan draai ik me om en ga verder met mijn bezigheden. Ik ruim de vaatwasser in en raap een stapel speelgoed van de grond; ik haal natte kleren uit de wasmachine, prop ze in de droogtrommel en druk op aan. Over minder dan een uur moet ik bij de bushalte zijn om Brad af te halen, en tot die tijd heb ik nog duizend dingen te doen.

De bus is laat.

Ik kijk weer op mijn horloge. Het staat stil – niet zo gek voor een klokje met een plastic bandje dat ik voor \$ 13,95 bij de drogist heb gekocht – maar het stoort me dat het me eraan herinnert hoe weinig geld we hebben. Niet dat het er echt toe doet. Mijn interne ‘mamaklok’ werkt beter dan alles wat mensenhanden van een paar veertjes en wat metaal kunnen maken. De bus is laat.

Naast me staat onze pup Rex, een witte Duitse herder, klaaglijk te piepen, wat klinkt als een lekke band die langzaam leegloopt. Dan krult hij zich rond mijn voeten en sluit zijn ogen in afwachting van het jongetje dat hem adoreert. De afgelopen drie weken is dat onze gewoonte, van mij en deze pup die meer toezicht eist dan een hyperactieve